

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quis possit praeter Pontifice[m] dies festos instituere, & qui sint ad illorum
observationem obligati. punct. 2

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

tationem potest, & cum aliquibus dispensari. Quæ enim repugnancia excogitari potest, in eo quod à Pontifice institueretur, ut die Dominico solum vique ad meridiem esset vacatio ab operibus feruilibus; Item esset vacatio à determinatis operibus feruilibus, non ab omnibus, quæ modo sunt: Ergo obligatio, & institutio prout modo est, non à Christo, sed ab Ecclesia habetur. Alias esset omnino immutabile.

5 Fundamentum contrarium non videtur. Fator de iure diuino, & naturali esse, ut detur aliquod tempus pro cultu Dei, & illius beneficiorum recollectione. At quod hoc tempus sit dies Dominicus integer ab omnibus operibus feruilibus vacuus, Missaque in eo audiatur, non ex iure diuino, sed Ecclesiastico habetur. Neque ex eo, quod hunc diem, neque alium Christus signauerit, inferitur Ecclesiæ iuxta satis non prouidisse namque; siquidem reliquit eius Vicario potestatem designandi dies, prout magis expedire iudicauerit, & insuper imperauit talem designationem.

6 Quod si roges. Qui sint dies festiui à Pontifice pro tota Ecclesia designati in cultum Dei? Breviter respondeo primo, esse diem Dominicum, c. Sabbatum de consecrat. dist. 3. c. quoniam. c. conquestus de Feriis; cuius obseruatio ab ipsismet Apostolis intelligitur prouenire, ut late probat Suarez de relig. tom. 1. lib. 2. c. 4. ubi hunc diem Dominicum pluribus Patribus, & Conciliis encomiis exornat. Secundo, dies Pentecostes, cum duobus sequentibus diebus in memoriam illius beneficii, quo Spiritus sanctus in Apostolos descendit, habetur c. conquestus de Feriis. c. c. pronuntiandum de consecrat. dist. 3. Tertio, est dies Natalis Domini, Circumcisionis, Epiphaniæ, & Resurrectionis, cum duobus sequentibus diebus, c. conquestus de Feriis, & licet ibi dicatur tota hebdomada Resurrectionis esse feriandam, iam consuetudine abrogatum est, solum manet obligatio abstinendi ab actibus Iudicij, non tamen ab aliis operibus feruilibus, ut bene notauit Suar. l. 2. c. 6. n. 2. Quod idem esse dicendum affirmat, n. 15. de hebdomada maiori. Quarto, Festum Ascensionis Christi Domini, habetur supradictis, c. de Feriis. c. 1. de consecrat. dist. 3. Festum autem Transfigurationis Christi Domini iure communi non habetur: ex consuetudine tamen à tota Ecclesia colitur. Deinde festum Corporis Christi Domini de iure communi celebrandum est, iuxta Clem. vnic. de Relig. c. venerat. Sancto. De festo tamen Inventionis sanctæ Crucis, nulla fit mentio, c. pronuntiandum, de consecrat. dist. 3. c. conquestus de Feriis. At habetur eius obseruatio, c. Crucis de consecrat. dist. 3. Qui textus licet referatur ex Eusebio, credendum tamen est, non fuisse ab illo latum, sed à Syluestro. Nam tempore Eusebij Crux inuenta non erat, cum fuerit inuenta post Concilium Nicenum celebratum, & conuersione Constantinij, ut late probat Baron. & deducit Suar. c. 7. Quinto, seruandi sunt omnes dies, in quibus solennitates Virginis celebrantur, quales sunt. Primo, Conceptio Virginis, quæ licet à iure communi non præcipiatur obseruari, consilium tamen à Sixto I V. in extraneum præ excel. sa. de Relig. c. vener. Sancto. c. extraneus. Græue nimis. Et ferè in omni Episcopatu est hic dies consuetudine seruandus. Secundo, Natiuitas Virginis, de qua in pronuntiandum, de consecrat. dist. 3. & comprehenditur sub generali distributione omnium festiuitatum Virginis, quæ seruari præcipiuntur in c. conquestus de Feriis. Tertio loco enumerari potest eius in templo Præsentatio; non tamen est receptum, esse ex præcepto seruandam, sicut neque eius ad Elizabeth Viscitationeque Doctores sub illa generali clausula festiuitatum Virginis hæc festa comprehendunt, comprehendunt tamen eius Annuntiationem, Purificationem, & Assumptionem, ut videre est in Hostiensij. Panorm. & Ioan. And. in suprad. c. conquestus de Feriis, & tradit Azor. 2. p. 1. c. 17. c. segg. de Purificatione, & Assumptione habetur expressè in c. pronuntiandum, de consecrat. dist. 3. Festum item B. Mariæ ad nives Romæ, & alibi seruatur; non ex præcepto scripto; nullum enim inuenitur, sed ex consuetudine vim legis habentes; peritque tamen in locis solum ex deuotione, & non ex obligatione seruatur.

Sexto. Seruanda sunt festiuitates aliquorum Sanctorum, ut eorum exempla imitemur, & eorum meritis conscieamur, atque orationibus adiuuemur, ut multis in locis dixit Augusti. relatus à Suarez lib. 2. c. 9. & tradunt Doctores omnes, in c. 1. de consecrat. dist. 3. c. c. de Feriis. Ex his ergo festiuitatibus, primo loco enumeranda est festiuitas Angelorum, de qua in supradictis capitibus fit mentio. Secundo loco Natiuitas Sancti Ioannis. Tertio, transitus duodecim Apostolorum præcipue Petri, & Pauli. Quarto, Sanctorum Innocentij. Festum vero Barnabæ, Lucæ, & Marci, quos Ecclesia ritu Apostolorum celebrat, ex iure communi seruandum non est; seruatur tamen multis in locis ex consuetudine. Quinto, festum Sancti Stephani, & sancti Laurentij, ac denique omnium Sanctorum, habetur in suprad. cap. Et licet ibi enumeretur festum sancti Sebastiani, & S. Martini, Syluestri, & aliorum, consuetudine tamen abrogatum est. Neque ut bene dicit Suar. lib. 2. cap. 9. n. 20. ex solis illis duobus, c. 1. de consecrat. dist. 3. c. c. de Feriis, (nisi aliunde traditio accedat) satis colligitur obligatio obseruandi festa. Nam c. 1. de consecrat. non est ius Pontificum, neque alicuius Concilij generalis, sed provincialis, & cap. fin. de Feriis, loquitur de die-

bus feriatis in ordine ad iudiciorum strepitum, non in ordine ad præceptum audiendi Missam, & cessandi ab operibus feruilibus, & sic videmus plures dies ibi enumerari, qui tamen ex obligatione non seruantur vniuersaliter.

7 Fines, ob quos hæc festa sunt instituta, varij sunt: Primus, & præcipuus est, ut vacantes ab operibus feruilibus orationi, & deuotioni insistantur: Secundus, ut Sanctorum facta recolentes ad eorum imitationem excitemur. Nam ut dicit D. Gregor. imitari non pigeat; quos celebrare delectat: Tertius, ut ad illam æternam requiem aspiremus, in qua est festum perpetuum, & continuo alleluja cantatur. Dies autem Dominicus specialiter fuit institutus in recollectionem plurium beneficiorum, quæ illo die nobis à Deo collata sunt: eo enim die lucem Deus condidit, & Manna filiis Isrl. ei in deserto concessit, & Verbum caro factum protulit in lucem, & Magis fuit adoratum, & à Ioanne Baptistâ in ordine baptizatum, & à mortuis surrexit, ac tandem Spiritum sanctum à Apostolis communicauit; ob quas causas sexta Synodus generalis Constatinopolitana, cap. 8. dicit, Tanta debet esse diei Domini obseruantia: ut præter orationes, & Missarum solemnias, & ea, quæ ad vespendum pertinent, nihil aliud fiat. Alij autem dies festiui sunt instituti specialiter in memoriam alicuius beneficii à Deo accepti, quales sunt festum Natiuitatis Domini, Transfigurationis, Resurrectionis, Pentecostes. Alij sunt Virginibus, & Sanctis dicati in honorem ipsorum, & ad eorum patrocinium implostrandum, & de eorum gloria lætitiâ captandam

PUNCTVM II.

Quis possit præter Pontificem dies festos instituire, & qui sint ad illorum obseruationem obligati,

- 1 Pontifex diem festum statuere potest.
- 2 Idem potest Episcopus in sua diocesi, dummodo sit Sancti in Sanctorum numerum relati.
- 3 De Sancto à Pontifice beatificato bene potest Episcopus festum instituire.
- 4 Ad hunc Episcopi institutionem videtur populi consensus nullo modo requiri.
- 5 Spectato iuris rigore, si festum perpetuo instituitur, ex Clerici, & populi consensu debet fieri.
- 6 Secus verò dicendum de consuetudine, & de festiuitate temporali.
- 7 Proponitur posse principes seculares obligare populum ab operibus feruilibus abstinere.
- 8 In religiosum cultum hæc præcipere non possunt.
- 9 Non possunt dies festos, ut est usus Ecclesiæ principes seculares instituire.
- 10 Præceptum principis laici de aliquo festo, subintelligitur de festo humano, & politico.
- 11 Transgressores huius præcepti politici non videntur mortaliter peccare secluso scandalo, aliisque rationibus extrinsecis.
- 12 Sacrisse argum. num. 7. adductis.
- 13 De consuetudine qualis debet esse, ut festiua instituire possit. Remissius respondetur.
- 14 Item qui tenentur festa seruare, & qualiter peregrini, forentes, infantes, amones, &c. Remissius respondetur.

DE Pontifice non est dubium posse pro tota Ecclesia dies festos instituire, & de facto relatios in supradicto puncto instituit, quia ad ipsum pertinet diuinum cultum promouere, & fideles in viam Domini dirigere, Concilium autem generale solum ex approbatione Pontificis, ut latius, tract. 3. de legibus dictum est.

2 Episcopi autem pro suis diocessibus possunt dies festos designare, ut expressè habetur, c. conquestus, de Feriis; ubi ceterisque solemnitatibus, quas singuli Episcopi in suis diocessibus cum Clero, & populo duxerint solemniter venerandas. Hæc autem festiuitates ab Episcopo designandæ debent esse Christi Domini, Sanctissimæ Virginis, vel alicuius Sancti à Pontifice in Sanctorum numerum relati, ut expressè tradunt Gloss. c. 1. de Relig. c. venerat. Sancto. verbo festiuitatis; & ibi Hostiens. n. 8. Ioan. And. num. 3. & docet Sanchez lib. 2. in decal. tom. 1. c. 43. num. 9. Suarez Tom. 1. de relig. lib. 2. de diebus festis, c. 11. n. 41. c. 5. Azor. Tom. 2. Instit. moral. c. 26. quasi. 4. Fagund. de quinque Ecclesiæ præceptis, lib. 1. c. 3. num. 3. c. 5. Bonac. dist. 5. de tertio decal. præcept. quasi. unica. p. 1. num. 2. Ratio est clarissima; quia Alex. III. in c. 1. de relig. c. venerat. Sancto. prohibuit solemniter celebrari ut Sanctum, qui autoritate Romani Pontificis approbatus non sit, ob varia inconuenientia, quæ ex singularium Episcoporum approbatione prouenire poterant. Sed festorum dedicatio est quidem solemnis cultus, & publica celebritas. Ergo hæc fieri non potest in honorem illius, qui à Sede Apostolica, ut Sanctus approbatus non sit.

3 Dubium tamen est, An beatificante Pontifice alicuius Sanctum

IN
TER
RO
GATIONE

Sanctum liceat cuilibet Episcopo festum illius instituire; Ratio dubia est; quia Por. ut ex beatificans aliquem Sanctum solum permittit alicui prouincie, vel religioni in illius memoriam, & honorem sacrificium offerri, hoc alicui Canonice recitare. Ergo non permittit festum instituire, præcipue extra illam prouinciam, & religionem, ubi non est concessa illius Sancti celebratio; alia nulla esset differentia huius Sancti beatificati à Sancto Canonizato. Ceterum omnino dicendum est, posse quemlibet Episcopum in sua diocesi de Sancto à Pontifice beatificato festum instituire: tradit expressè Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de diebus festis. c. 11. num. 5.* Fagundez *de quinque Ecclesie præceptis. lib. 1. c. 13. 14. & 15.* Ratio est, quia ut diximus, in *tract. de Fide*, eo ipso, quo Pontifex in honorem alicuius Sancti diuinum sacrificium ab aliqua persona celebrari permittit, vniuersæ Ecclesie proponit talem Sanctum ad adorandum, & colendum quolibet solemnem cultu: nam sacrificium est cultus publicus nomine totius Ecclesie factus, & omnium maximus, qui exhiberi potest. Ergo tacite permittit, ut quolibet alio inferiori cultu celebraretur: ac proinde permittit, ut in Catalogo Sanctorum referatur, & in publicis Ecclesie precibus inuocetur, templa, & aræ in eius memoriam extruantur, horæ Canonice recitentur, eius imago cum diademate, & corona depingatur, & in altari adoranda collocetur, cuiusve reliquie deuotè asservantur, & venerentur; ac tandem festa instituantur; quia omnes ij cultus inferiores sunt cultu per sacrificium exhibito. Neque hinc fit beatificationem à Canonizatione non distingui? Distinguntur enim ex maiori, vel minori solemnitate, quæ est distinctio solum accidentalis, non substantialis: per beatificationem enim alicuius tantum personis permittitur officium, & missa Sancti beatificati secundum regulas Breuiarij, & Missalis, & non omnibus diebus, sed aliquibus tantum; ac per Canonizationem solet omnibus permitti: & sæpè mandari. Adde plures esse Sanctos Canonizatos, de quibus non permittitur secundum regulas Breuiarij, & Missalis, officium, & Missa celebrari, tamen ex deuotione id fieri possit. Ergo esto non omnibus prouincijs permittitur Sanctum beatificatum Missa, & officio diuino celebrare regulis Breuiarij, & Missalis spectatis; at ex deuotione bene poterunt, ut latius supra dicto loco de fide dixi.

4. Vterius dubitari potest, An Episcopus ad hanc obligationem destringendum, Cleri, & populi consensum necessarium requirit; Videtur necessarium non esse; quia nullibi habetur Episcopum absque populi consensu non posse festa statuere. Nam in *c. 1. de consecr. dist. 3.* solum dicitur festiuitatem illam obseruandam esse, quam Episcopi in suis Episcopatibus cum populo collaudauerint: stat enim optime, quod populus simul cum Episcopo festiuitatem collaudet, eo præcisè quod eius institutioni assensit; quamuis consensum non præbeat. Item in *c. Conquestus de Feriis*, tantum dicitur obseruandas esse illas solemnitates, quas singuli Episcopi in suis diocesis cum Clero, & populo duxerint solemniter venerandas: sed ex eo quod Episcopus Clero, & populo præsentem solemnitatem celebrandam duxerit; tamen si populus, & Clerus consensum non præbeat; sufficit ut dicatur cum Clero, & populo iudicasse solemnitatem illam venerandam esse. Ergo consensus Cleri, & populi non requiritur. Adde, Clerus, & populus non habent auctoritatem instituendi festa, sed solum Episcopus. Ergo solum eius consensus, & non Cleri, & populi necessarius est.

5. Nihilominus tenendum est, iure communi spectato non posse Episcopum dies festos perpetuos in sua diocesi statuere, nisi Cleri, & populi consensus accedat: non quia ipse Clerus, & populus instituant festum per suffragia quasi æcclisias; sed quia ipse Episcopus, cui totum hoc officium, & iurisdicctio commissa est, non habet potestatem nisi sub hac conditione, quod populus, & Clerus consentiat, sic Couart. *lib. 4. var. c. 19. num. 9. vers. præter hos. Azor. 2. p. lib. 1. c. 26. quest. 2. & quest. 4.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 2. c. 11. num. 9.* Augustin. Barbofa, *3. p. de Pores. Episc. alleg. 105. num. 36.* Fagundez *de quinque Ecclesie præceptis. lib. 1. c. 3. num. 10. & 11.* Ratio est, quia in supradictis *c. 1. de consecr. dist. 3. & ult. de Feriis*, potestas instituendi festa Episcopi limitatur, ut abique Cleri, & populi consensu ut ea non possint; siquidem pro forma statuitur festiuitatis obseruandæ, in *c. 1. de consecr. ut populi cum Episcopo eam collaudet collaudatio autem fieri non possit sine consensu, & approbatione illius. Ergo ex vi supradicti, cap. hic consensus requiritur. Item constat ex *c. Conquestus de Feriis*, tum ex illis verbis, *cum Clero, & populo*: illa enim particula copulatiua, *cum Clero, & populo* consensum denotat. Tum ex verbo *duxerint*, quod ad solum Episcopum nequaquam referri potest. Ratio autem quare Cleri, & populi consensus expostulatur, est: quia non est conueniens, ut Episcopus festorum præceptis grauet illos reuocent. Hic autem Cleri, & populi consensus sufficienter habetur, ut dicit Suarez *c. 11. n. ex eo quod Clerus, & populus sciens Episcopum festiuitatem aliquam statuere non contradicent.**

6. Dixi spectato iure communi non posse Episcopum festiuitates absque populi, & Cleri consensu statuere, ut tacite insinuat aliud esse dicendum de consuetudine; ex hac enim

ferè in omnibus partibus habetur consensum populi non requiri, illo enim minime vocato, & requisito Episcopus ex Cleri, hoc est Capituli consensu, & non circa illum festos dies instituit, Suarez *disto c. 11. num. 9.* Azor. *lib. 1. c. 26. quest. 1.* Fagundez *de quinque Ecclesie præceptis. lib. 1. c. 3. num. 8. & 11.* Bonac. *disp. 5. de 3. decalogi præcepto. quest. vnica. p. 1. n. 2.* Augustin. Barbofa, *3. p. de Pores. Episc. alleg. 105.* dicit posse Episcopum in Synodo statuere festiuitates aliquas obseruandas absque populi consensu, & refert Callaneum, in *Catalog. de gloria mundi. part. 3. consider. 58.* Marc. Anton. Genuent. in *Praxi Neapolitana. c. 51. ubi* respondet ad text. in *c. ult. de Feriis.*

Insuper dixi non posse instituire festiuitates per tuas: nam vna, vel altera vice optime potest absque consensu Capituli, & populi; quia in hoc præcepto non multum populus grauaui, & cum odiosa sit illa restrictio, & limitatio potestatis Episcopalis, sufficit si de institutione festiuitatis per modum statuti intelligatur, & non de institutione festiuitatis, quæ vnica vice præcipitur sic Fagundez *disto lib. 1. c. 3. n. 8. & 11.*

7. Nonnulla tamen est difficultas, An principes laici potestatem habeant obligandi populum dies festos celebrare? Antonin. *2. part. 9. c. 7. §. 1.* Syluest. *verbo Domini. c. 1. num. 2.* Emanuel Saa. in *verbaque edit. verbo festum. num. 1.* Sayus in *claus. regia. lib. 7. c. 3. n. 17.* §. quinta propositio, affirmat posse principes seculares & ad culpam, & ad penam obligare subditos, ut ab operibus seruilibus abstineant, tamen non possunt eos ad audiendam Missam obligare. Prior pars probari potest, Primò, Quia abstinentia ab operibus seruilibus non est quid spirituale, & sanctum formaliter, sed indifferens, ut spirituale sit in Deo cultum fiant, & temporale, si in temporalem finem dirigatur. Ergo præcipi potest à potestate laica. Secundo, Ecclesia cum præcipit dies festos feriare non præcipit tibi, ut illos ferias in cultum Dei; alia violabis præceptum, si ob vanum finem ferias. Ergo ex hac parte non præcipitur rem aliquam spiritualem, tamen imponendo præceptum finem spirituale respiciant. Qui finis rectè à potestate laica haberi potest. Non enim alienum est à potestate ciuili legem supernaturalem habere in legibus imponendis. Tertio, Sæpè principes in signum lætitiæ ob partem aliquam victoriam, vel natalium sui præcipiunt diem feriarum, & sub grauius penam. Quarto, Graues penas aduersus violantes festiuitates Ecclesiasticas promulgant. Ergo habent hanc potestatem. Quintò, Quilibet se voto, & iuramento adstringere potest ad festum seruandum. Ergo etiam lege obligari potest, quia votum est quædam specialis lex. Posterior pars, scilicet non posse præcipere Missæ auditionem clare constat, quia est res omnino spiritualis, & extra potestatem laicam.

8. Pro resolutione aduerte Ecclesiasticam potestatem non præcipere cessationem ab opere seruili vniquam, sed religiosam, non quæ religio sit ex intentione ipsius operantis; quia hanc intentionem non præcipit Ecclesia, sed quæ religio sit ex ipsa intentione, & lege: lex enim Ecclesiastica præcipiens tibi ab operibus seruilibus cessare, hanc cessationem constituit in materia religionis, & facit vt quicumque subditus cessans ab operibus seruilibus actum externum religionum faciat, tamen ex praua intentione cesset: praua enim operantis intentio non tollit religionum cultum externum. At potestas laica præcipit quidem potest ab operibus seruilibus cessare, cessationem inquam politica, qualis est in signum lætitiæ partæ victoria, vel alterius felicitis euentus, sed non cessationem religionis in cultum Dei ordinatam: quia hæc cessatio est spiritualis, & in casibus spiritualibus laici potestatem non habent. *3. c. cum laici. c. ult. de rebus Ecclesie non alien. c. decernimus de iudi. c. 6. bene quidem. dist. 96. & per totam.*

9. Ex qua doctrina infero, Primò, non posse potestatem laicam dies festos, de quibus in præsentibus loquimur statuere, non solum qua parte continent obligationem audiendi sacrum, de qua certum est, sed qua parte continent cessationem ab opere seruili. Quia cessatio, quæ per hos dies imperatur, est externus Dei cultus, iuxta illud; Memento, quod diem sabbati sanctifices: præcipitur enim diem festum hæc cessatione sanctificari saltem externa, & parenti sanctificatione. Sed potestas laica non progreditur ultra materiam pertinentem ad gubernationem politicam. Ergo de materia hæc spirituali nihil præcipere potest: & ita relatis alijs docet Sicar. *tom. 1. de relig. lib. 2. c. 12. n. 2.* Azor. *2. p. lib. 1. inst. moral. c. 26. quest. 5.* Fagundez *de quinque Ecclesie præceptis. lib. 1. c. 5. num. 2. & 3.* Bonac. *disp. 5. de tertio decalogi præcepto quest. vnica. punct. 1. num. 3.* Aug. Barbofa, *3. p. de Pores. Episc. alleg. 105. n. 38.*

10. Infero secundò, potestatem laicam præcipientem aliquos dies feriare, intelligendum est de Feriis honoraria, & politica, non religiofa, ne dicamus committere peccatum ob violationem iurisdictionem, & actum nullum facere.

11. Infero tertio, transgressores huius præcepti politici non videntur peccatum mortale committere secluso scandalo, alioquin circumstantiis extrinsecis; quia non videtur hæc materia grauis; & grauius reipublice gubernationi conducens, præcipue cum ex illius transgressione penam subire teneatur, si ei fuerit imposita, sic Suarez *dist. c. 12. n. 7.* Fagundez, *c. 6. n. 3. fine. Azor. c. 26. q. 6.*

12 Argumenta pro prima sententia adducta ex dictis soluta manent. Ad primum dico, cessationem ab opere feruili de se indifferentem esse, ideoque posse esse materiam religionis, vel materiam gubernationis politicae, si praecipiantur fieri in cultum Dei, sicut in gratiarum actionem Deo ob aliquod beneficium acceptum, vel ob mortuum ad illius impetrationem, est religionis materia, & consequenter extra potestatem civilem. At si praecipiantur fieri in recordationem alicuius factis successus, & dignum laetitiae acceptae, vel ob alios politicos fines, tunc est materia gubernationis politicae, quae potest a potestate laica praecipiri. Ad secundum distinguendum est de fine operis, & de fine operantis, & dicendum quoad finem operis Ecclesiam tibi praecipere cessationem ob opere feruili in cultum Dei, secus vero quoad intentionem operantis: potestas inquam laica optime potest praecipere cessationem ab opere feruili ob finem supernaturalem, qui sit finis non operis praecipit, sed intentionis praecipit. At nunquam efficere potest, ut ipsum opus praecipit finem supernaturalem respiciat, quia est finis alienus a potestate politica. Ad tertium iam dictum est, quia ratione Principes feruatos dies praecipere possunt, & ad penas lubeundas transgressores obligare. Ad quartum concedo transgressores legis Ecclesiasticae posse a laica potestate penas imponi, quia hoc est Ecclesiasticam potestatem promouere: impositio autem pena ob illud delictum, non est quid spirituale, ut ob inde a potestate laica alienum sit. Ad quintum, concedo iuramento se quemlibet ad festum seruandum obligare posse. Nego tamen lege, quia iuramento obligatur ex facilitate, non ex iurisdictione, quam secum exerceat. At lege obligatur ex iurisdictione legislatoris. Si ergo legislator secularis est, non potest suam potestatem exercere circa spiritualia. Adde si ex voto ad legem esset consecutio, probaret utique lege te posse ad actus merè internos obligare: siquidem voto, & iuramento ad illos te obligare potes. Cum autem dicitur votum esse particularem legem, est, quia ab una particulari persona nascitur obligatio.

13 Vtenu dubitari poterat de consuetudine. Qualis futura est, ut festa haecque possit? An debeat esse mixta laicorum, & clericorum? Sed hinc difficultati *tit. de legibus disput. 3. de consuetud. fecimus satis.*

14 Explicata causa statuente festa, & imponente illius observationis obligationem, succedebat explicare, Qui hac obligatione teneantur. An infantes, an ames, an ceteri, an peregrini, & forenses. Sed de his pro tenuitate nostri ingenij egimus *suprad. tit. deleg. lib. disp. 1.* Neque aliquid speciale notandum occurrit.

PUNCTVM III.

Quae sit praecipuum seruandi festa, affirmatiuum, an negatiuum? Et an in illo detur paruitas materiae, & quae haec sit?

- 1 Proponitur dubitandi ratio.
- 2 Qua parte ab opere feruili praecipit abstinere, absolute est negatiuum.
- 3 Proponitur variis sententis de materia requisita ad peccatum mortale in hoc praecipio.
- 4 Duabus horis labori feruili incumbere graue peccatum est.
- 5 In operibus forensibus non ex quantitate temporis in sumpti, sed ex qualitate operis materia grauitas desumenda est.

1 In obseruatione festorum duo praecipiuntur. Primum audire missam. Secundò ab opere feruili, & liberali prohibito cessare; qua parte praecipit missam audire, constat esse affirmatiuum, quia positium cultum praecipit. At qua parte praecipit ab opere feruili cessare, aliqua dubitatio est. An sit dicendum praecipit affirmatiuum, vel negatiuum? Esse dicendum negatiuum constat ex eo, quòd nulla actio, sed potius cessatio ab actione praecipitur. Quòd autem debeat dici affirmatiuum, probari potest; quia illa cessatio non est cessatio qualicumque, sed religiosa, & per eam cultus Deo exhibetur, sed cultus Dei positium quid est, & reale. Ergo praecipit positium debet dici, non negatiuum. Adde praecipit affirmatiua obligant seruatis circumstantiis. At negatiua praecipit semper, & pro semper obligant. Sed seruare festiuitates non semper obligat, cum puritate sint causae ab illarum obseruatione excusantes. Ergo non est praecipit negatiuum, sed affirmatiuum.

2 Dicendum tamen est hoc praecipit seruandi festa, qua parte continet ab opere feruili cessationem, esse formaliter positium, materialiter vero negatiuum: sic colligitur ex Suarez, *tom. 1. de relig. lib. 2. de festis cap. 1. n. 7.* Azor. *tom. 2. lib. 1. c. 1.* Fagundez, *de quinque praecipis Ecclesiae lib. 1. cap. 3. n. 1.* Probo esse formaliter positium; quia praecipit diei sanctificationem, iuxta illud *Exod. 20.* Memento quòd diem Sabbathi sanctifices, sanctificatio autem positium quid sonat saltem moraliter: quia tamen haec sanctificatio non actione physica positium, sed potius cessando a tali actione facienda est, ideo materialiter & absolute est hoc praecipit ex hac parte negatiuum.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. 1. 1.

3 Circa secundum. Quales transgressio ex parte materiae culpam mortalem in hoc praecipio constituat? Non agimus de praecipio audiendi missam, quia de illo dicendum est, cum de sacrificio missae sermonem habeamus, sed solum agimus de praecipio opera feruilia prohibente. Pro cuius explanatione praemittendum est a principio diei festi, usque in finem tibi esse mandatum ab opere feruili abstinere. Hic tamen dies pro diuersitate regionum diuersimodè computatur: vt expressè dicitur *c. quoniam, de Feriis.* Aliquando a vespere diei antecedentis usque ad vespere sequentis, iuxta *cap. 1. c. 2. de Feriis, c. 1. de consecrat. dist. 3.* Quando verò sic computatur, exculantur barbitonfores in vigilia laborantes ex decreto Innocent. I. V. vt restatur *Navar. de Festis cap. 13. n. 8.* & approbat Eman. Saa *verbo festum in fine.* At in Hispania, Gallia, Italia a media nocte usque ad mediam noctem hic dies enumeratur, continèque 24. horas, dabium ergo est, quanto tempore laborare debeas, vt peccatum mortale censearis committere. Aliqui doctores strictè videntur loquuti. Affirmant namque materiam esse grauem, & peccatum mortale committi, si vna hora labore feruili absque necessitate vaces; quia licet vnus horae labor comparatione totius diei videtur leuis materia; at secundum se grauis est: sicuti grauis est ommissio vnus horae ex minimis in officio canonico, tamen si comparatione totius officij leuis poterat iudicari: sic *Azor. 2. tom. in lib. mor. lib. 1. cap. 28. quaest. 5. Bonac. dist. 5. de tertio decalogi praecipio, quest. vnica, puncti 3. n. 2.* Fagund. *de quinque Ecclesiae praecipis lib. 1. cap. 14. n. 2.* Affirmat, si excedat ex hora quadrantem esse culpam lethalem. Alij doctores iuris canonici nimis late loquuntur; putant namque tertiam partem diei esse in labore feruili consumendam, vt grauis materia censetur. Sed hic modus dicendi improbabilis est, & ab omnibus Theologis exploditur, viamque aperit temendi festorum obseruationem.

4 Quapropter media via incedendum censo, & prudentis arbitrio hoc relinquendum vt dicit *Suar. tom. 1. de relig. lib. 2. de festis, cap. 31. n. 2.* Vna enim hora, non videtur ita grauis materia; praecipit si opus assumptum nimis laboriosum non sit. Sic Suarez *supra. Sanch. lib. 1. in decal. cap. 4. n. 18.* Exiliantem autem, si duabus horis labori incumbens, materiam grauem esse, & peccatum mortale committi. Neque video Doctorem Theologum classicum, qui latius tempus concedat.

5 In operibus autem forensibus, & iudicialibus, quae sunt speciali iure prohibita, materia grauis sumenda est non ex quantitate temporis in sumpti, sed ex qualitate operis: nam si res vendita esset magni momenti, & venditio solemnitate aliqua celebraretur, etiam si breui tempore fieret, esset mortale, quòd a fortiori militat in quolibet actu iudicij; siquidem negari non potest habere de se grauem deformitatem, quòd iudex efficiat actum irritum, & nullum. Si verò venditio minoris esset momenti, vt vendere ciceros, vel alia huiusmodi, iam consuetudo obrinuit non esse graue peccatum, & saepe nullum ob necessitatem vendentium, & ementium. Neque enim iustum erat, vt vendentes merces denegarent agricolis, & aliis die feruato concurrentibus; quia ex tali denegatione graue damnum patenterent: sic *Navar. lib. 2. de feris, cons. 1. fol. 101.* Man. *Rodrig. sum. cap. 121. n. 4.*

PUNCTVM IV.

Quae actiones exercendae sunt ex praecipio affirmatiuum seruandi festa.

- 1 Nulla alia praeter Missae auditionem.
- 2 Communio etiam in die Paschatis non obligat ex vi huius praecipii.
- 3 Oratio distincta à Missae sacrificio non praecipitur, sed consultitur.
- 4 Audire sacram concionem pluribus placet esse in praecipio.
- 5 Probabilius est oppositum.
- 6 Fit satis argum. num. 4. adductis.
- 7 Oblationes aliquas facere ex praecipio seruandi festa nullus tenetur; poterit tamen teneri ex obligatione sustentandi Ecclesiae ministros.
- 8 Ex obligatione festorum non tenemur actum charitatis elicere.
- 9 Item neque tenemur de peccatis poenitere.

1 Conclusio est certa ex vi praecipii obseruationis festorum nullam aliam actionem esse exercendam praeter Missae auditionem, quia nec diuino, nec positio praecipio constat iam deberi, quòd vt clariùs constet expendamus cum doctissimo *Suar. lib. 2. de festis cap. 16.* actiones, in quibus esse potest aliqua dubitatio.

2 Prima esse potest communio in die Paschatis, iuxta text. in *c. omnis vniuersique sexus, de poenit. c. remiss.* Sed haec non obligat pro illo die festiuo determinato, cum possit octo diebus antecedentibus, & aliis octo subsequentibus impleri. Et praeterea non obligat ex vi praecipii seruandi festa, sed ex vi praecipii diuini